

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/145/2016
Identifikačné číslo spisu:	1115215644
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2017
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1115215644.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ O. U. a 2/ O. U., oboch bývajúcich v C. a zastúpených splnomocnenkyňou Právne centrum s. r. o., so sídlom v Bratislave, Mýtna 42, v menej ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Juraj Bystrický, PhD., proti žalovanej UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., so sídlom v Prahe 4 - Michle, Želetavská 1525/1, Česká republika, konajúcej prostredníctvom organizačnej zložky zahraničnej banky UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s., pobočka zahraničnej banky, Bratislava, Šancová 1/A, o 7 026,63 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12C/151/2015, o dovolaní žalobcov proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2016 sp. zn. 10Co/472/2015, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 31. marca 2016 sp. zn. 10Co/472/2015 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) uznesením z 9. novembra 2015 č. k. 12C/151/2015-100 na návrh žalobcov priznal obom oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 50 %, v rozsahu 50 % potom ani jednému zo žalobcov oslobodenie od súdnych poplatkov (požadované v celom rozsahu) nepriznal.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu s prvoinštančným súdom tiež „nižšie súdy“) na odvolanie žalobcov uznesením z 31. marca 2016 sp. zn. 10Co/472/2015 uznesenie súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobcom oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal (vôbec). Nestotožnil sa s názorom prvoinštančného súdu o existencii pomerov žalobcov, odôvodňujúcich priznanie im čo i len 50 %-né oslobodenie od súdnych poplatkov, ako ani s argumentáciou žalobcov o spotrebiteľskom charaktere sporu (pre ktorý by mali byť od súdnych poplatkov oslobodení zo zákona).

3. Proti takémuto uzneseniu odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie s návrhom na zrušenie uznesenia a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolaním namietali odňatie im postupom odvolacieho súdu možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“), spočívajúcom v porušení zákazu

reformationis in peius (zmeny k horšiemu) v dôsledku odvolania podaného len nimi, citujúc pritom (o. i.) výňatky z uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 6 Cdo 467/2012 a 2 Cdo 193/2008. Zotrvali tiež na tom, že spor v tejto veci je spotrebiteľským a preto im patrí zákonné oslobodenie od súdnych poplatkov (podľa § 4 ods. 2 písm. za/ zákona SNR č. 71/1992 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení).

4. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základného princípu C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

5. Najvyšší súd p o zistení, že dovolanie bolo podané včas a naň oprávnenými osobami (oboma žalobcami ako dvoma z celkom troch účastníkov konania /dnes strán sporu/ pred nižšími súdmi), preskúmal dovolaním napadnuté uznesenie a to bez pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.), pričom dospel k záveru, že dovolanie treba považovať za dôvodné.

6. Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Podmienky prípustnosti dovolaní proti uzneseniam odvolacích súdov procesné právo platné a účinné do 30. júna 2016 vrátane upravovalo v ustanoveniach § 237 a § 239 O. s. p.

7. Prípustnosť dovolania podľa § 239 O. s. p. v tejto veci do úvahy neprichádza. Dovolaním tu totiž síce bolo napadnuté uznesenie, ktorým odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa (dnes prvej inštancie, § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p.), zároveň tu však šlo o prípad výslovného vylúčenia použiteľnosti prvého i druhého odseku t u zmieňovaného paragrafu O. s. p. vtedy, ak šlo (o. i.) o uznesenie o oslobodení (rozumej i neoslobodení - pozn. dovolacieho súdu) od súdnych poplatkov (§ 239 ods. 3 O. s. p.). Práve preto bolo v tejto veci bez významu, u akých iných (než zmeňujúcich) uznesení rozhodné právo dovolania pripúšťalo.

8. Dovolanie vzhľadom na práve uvedené mohlo byť preto procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní, v ktorom bolo dovolaním napádané uznesenie vydané, došlo k niektorej z procesných vád uvedených v ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. (zakladajúcich tzv. zmätočnosť konania). Toto ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a/lebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Hoci štandardne platí, že z hľadiska § 237 ods. 1 O. s. p. nie je relevantné tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v takomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo; v prejednávanej veci bolo treba dať dovolateľom (namietajúcim zaťaženie konania jednou zo zmätočnostných vád) za pravdu (nech aj dovolací súd má za to, že v tomto prípade nešlo o tvrdenú vadu podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p., ale o iný typ vady podľa písmena d/ rovnakého ustanovenia).

9. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu O. s. p., resp. iný predpis procesného práva (dnes najmä C.

s. p., ale tiež Civilný mimosporový poriadok, teda zákon č. 161 /2015 Z. z.) dáva (napr. právo na doplnenie alebo opravu nesprávneho, neúplného alebo nezrozumiteľného podania, právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na preskúmanie rozhodnutia v inštančnom postupe a na základe riadnych alebo aj mimoriadnych opravných prostriedkov a pod.).

10. V prejednávanej veci však pochybenie odvolacieho súdu nespočívalo v tom, že by žalobcom uprel niektoré z ich procesných práv, ale v tom, že v odvolacom konaní iniciovanom výlučne nimi (nie aj žalovanou) rozhodol tak, že ak by mal výsledok konania v druhej inštancii byť konečným, žalobcovia by sa mali ocitnúť v ešte horšom postavení, než keby odvolanie nepodali. Za stavu nespochybnenia nimi správnosti záveru prvoinštančného súdu o priznaní im polovičného oslobodenia od súdnych poplatkov (len považovania takéhoto rozsahu oslobodenia za primálny - nepostačujúci) a požadovania nimi úplného oslobodenia pritom nešlo o napadnutie uznesenia súdu prvej inštancie v celom rozsahu, ale len tam, kde ich návrhu nebolo vyhovie (vo zvyšku totiž ani neboli osobami na odvolanie subjektívne oprávnenými). Na práve uvedenom nič nemenilo ani oprávnenie odvolacieho súdu formulovať výrok svojho rozhodnutia čo i len čiastočne vyhovujúceho odvolaniu tak, že v ňom bude vyjadrený súčet percentuálneho vyjadrenia oslobodenia priznaného už prvoinštančným súdom s tým, ktoré by k nemu pridal on (odvolací súd). Nerešpektovanie týchto zásad pritom znamenalo, že odvolací súd napadnutým uznesením rozhodol aj vo veci, v ktorej sa už prv právoplatne rozhodlo.

11. Podľa názoru odvolacieho súdu, vyjadreného už i v jeho uzneseniach citovaných v dovolaní, má účastník konania právo, aby sa rozhodnutím o ňom podanom dovolaní jeho právne postavenie nezhoršilo (pokiaľ nejde o prípad niektorej výnimky z takéhoto pravidla, stanovený zákonom). Z ustanovenia § 212 ods. 1 O. s. p. možno totiž vyvodiť veľmi významný účinok dovolania, ktorým je zákaz zmeny k horšiemu (zákaz reformationis in peius). V zmysle tohto ustanovenia je súd rozhodujúci o dovolaní rozsahom a dôvodmi dovolania viazaný. Môže teda preskúmať vec len v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáha preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie. Týmto rozsahom nie je viazaný len v taxatívne vymedzených prípadoch uvedených v ustanovení § 212 ods. 2 O. s. p. (a/ v o veciach, v ktorých možno začať konanie bez návrhu, b/ v prípadoch, keď od rozhodnutia o napadnutom výroku je závislý výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý, c/ v prípadoch, keď ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že rozhodnutie sa musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, a kde platia úkony jedného z nich aj pre ostatných (§ 91 ods. 2), hoci dovolanie podal len niektorý z účastníkov, alebo d/ ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnaní vzťahu medzi účastníkmi), v prejednávanej veci však o žiaden takýto prípad nejde. Konanie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov je totiž zo svojej podstaty konaním návrhovým (tu por. najmä § 138 ods. 1 O. s. p. citovaný aj odvolacím súdom), o nedostatku závislosti dovolaním nenapádaného výroku rozhodnutia o priznaní čiastočného oslobodenia od výroku zamietajúceho návrh vo zvyšku už reč bola, nejde tu o prípad nerozlučného spoločenstva a napokon ani o prípad právnym predpisom predurčeného určitého spôsobu vyrovnaní vzťahu medzi účastníkmi.

12. Podstatou zákazu reformationis in peius je to, že súd rozhodujúci o dovolaní zásadne nie je oprávnený zmeniť rozhodnutie v neprospech účastníka, ktorý podal dovolanie, resp. v prospech účastníka, ktorý dovolanie nepodal (tu por. Ján Mazák, Základy občianskeho procesného práva, druhé vydanie, Bratislava: Vydavateľstvo právnickej literatúry IURA EDITION, spol. s r. o., rok 2004, str. 381, a tiež Vlastimil Handl - Josef Rubeš a kol., Občanský soudní řád - komentář, II. díl, Praha: Nakladatelství Panorama, rok 1985, str. 70). Zákaz reformationis in peius má povahu jednej zo základných zásad občianskeho súdneho konania. Posúdenie, či táto zásada bola v odvolacom konaní rešpektovaná, závisí od konkrétnych okolností každej veci, pričom rozhodujúce je porovnanie stavu nastoleného prvoinštančným rozhodnutím so stavom po vydaní rozhodnutia odvolacieho súdu.

13. V prejednávanej veci súd prvej inštancie priznal obom žalobcom polovičné (50 %-né) oslobodenie od súdnych poplatkov, čím ich v rovnakom rozsahu zbavil subjektívneho oprávnenia brojiť proti takémuto rozhodnutiu dovolaním. Keďže v tomto štádiu konania šlo len o vzťah medzi poplatníkmi a štátom,

žalovanej oprávnenie takéto rozhodnutie spochybňovať neprislúchalo a bez ohľadu na využitie práva odvolania v časti, v ktorej žalobcovia so svojou požiadavkou neuspeli (nad 50 %-né oslobodenie), v časti priznania oslobodenia súdom prvej inštancie šlo o vec právoplatne rozsúdenú už predtým, než sa vec ocitla na odvolacom súde. Nemôže byť pritom žiadnej pochybnosti o tom, že i takýto rozsah oslobodenia treba považovať pre žalobcov za výhodu. Ak potom odvolanie podali len žalobcovia a odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie ani v prípade čiastočného oslobodenia žalobcov nerozhodol správne, bol oprávnený uznesenie prvoinštančného súdu nanajvýš potvrdiť. Pokiaľ postupoval inak, zjavne tým (v rozpore so zásadou zákazu reformationis in peius) postavenie žalobcov zhoršil a to bez toho, aby k tomu títo dali podnet, resp. aby šlo o prípad, v ktorom by aj s takýmto výsledkom odvolacieho konania museli počítať (ktoré uzrokovanie musí byť spravidla prítomné v konaniach o výživné na maloleté deti, v ktorých odvolávajúci sa výživou povinný rodič musí počítať s tým, že odvolací súd ho môže zaťažiť i vyššou povinnosťou, resp. z a nevýhodnejších podmienok a obdobne aj výživou oprávnený musí počítať, že v dôsledku i len jeho odvolania môže dôjsť k úprave výšky výživného či podmienok jeho platenia v jeho neprospech).

14. Dovolaciemu súdu preto neostávalo iné, než dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 a § 450 C. s. p. zrušiť a vec vrátiť takémuto súdu na ďalšie konanie (nakolko náprava vyššie priblíženého stavu je vo výlučnej kompetencii odvolacieho súdu a dôvod na zrušovanie i uznesenia súdu prvej inštancie podľa § 449 ods. 2 C. s. p. tu nebol).

15. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.